

Informacija o viznom režimu

I Uvod

Vizna politika je sastavni dio vanjske i bezbjednosne politike kako država članica Evropske Unije (EU), tako i Crne Gore. Ona podrazumijeva mehanizme zaštite interesa države, sigurnosti javnog poretka i sprječavanja nezakonitih migracija. Od decembra 2009. godine Crna Gora uživa bezvizni režim za kraće boravke u šengenskom prostoru, što omogućava njenim državljanima putovanje u 25 zemalja EU, kao i u Island, Norvešku i Švajcarsku. Istovremeno, kao zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, Crna Gora ima obavezu da postupno uskladi svoju viznu politiku sa standardima EU, te da uskladi svoju listu zemalja sa kojima Crna Gora ima bezvizni režim sa listom trećih zemalja čijim državljanima je viza potrebna za ulazak u EU. Usklađivanje vizne politike sa EU obaveza je Crne Gore iz Poglavlja 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost, kao i jedna od ključnih reformi predviđena Reformskom agendom Crne Gore 2024-2027 za Instrument EU za reforme i rast.

Crna Gora je tokom prethodnih godina preduzela niz konkretnih koraka u pravcu usklađivanja vizne politike sa EU. Naime, tokom 2023. godine Vlada Crne Gore je usvojila dvije izmjene i dopune Uredbe o viznom režimu, kojim je razlika u listama smanjena za dvije zemlje R.Kubu i R.Ekvador (uvedena obaveza posjedovanja vize za ulazak u CG). Takođe iz Uredbe o viznom režimu brisana je odredba koja je omogućavala bezvizni režim za državljane sa boravišnom dozvolom u Ujedinjenim Arapskim Emiratima (UAE). Dodatno, tokom 2024. godine smanjen je broj odluka o privremenom bezviznom režimu za jednu zemlju.

Usklađivanje vizne politike doprinosi jačanju bezbjednosnog okvira i olakšava buduće članstvo u Šengenskom prostoru, ali istovremeno može imati ekonomske implikacije, posebno u sektorima turizma, ekonomije i investicija. Zbog toga se vizna politika Crne Gore treba posmatrati kao složeni proces koji osim evropskog puta Crne Gore kao prioritetnog, uzima u obzir ekonomske i razvojne interese zemlje.

II Trenutno stanje i proces usklađivanja sa viznom politikom EU

U ovom trenutku vizna politika Crne Gore nije u potpunosti usklađena sa EU, odnosno razliku u listama čini **devet zemalja čiji državljani u Crnoj Gori mogu boraviti bez vize tokom cijele godine**. Riječ je o državljanima **Azerbejdžana, Bahreina, Katara, Kuvajta, Saudijske Arabije i Turske**, koji u Crnoj Gori mogu boraviti do 90 dana, kao i **Bjelorusije, Kine i Rusije** koji u Crnoj Gori mogu boraviti do 30 dana.

Uzimajući u obzir **pad ostvarenog turističkog prometa u toku prethodne sezone, ograničene kapacitete crnogorskih aerodroma, kao i, nažalost, nedovoljan broj turista iz država članica EU i drugih partnerskih zemalja**, Vlada Crne Gore je, 13. februara 2025. godine, usvojila odluke o

privremenom bezviznom režimu kojima se državljanima **Egipta, Jermenije, Kazahstana, Uzbekistana, kao i rezidentima Ujedinjenih Arapskih Emirata** omogućava bezvizni boravak u Crnoj Gori do 30 dana, odnosno do 10, u slučaju rezidenata UAE. Radi se o sezonskom, osmomjesečnom bezviznom režimu (1. mart – 1. novembar), koji je usvojen u susret ljetnjoj turističkoj sezoni. **Ova mjera ima za cilj očuvanje stabilnosti turističkog sektora i osiguranje ekonomskog razvoja, što su preduslovi za dugoročnu stabilnost zemlje.** Istovremeno, u februaru 2025. godine Uredbom o izmjeni Uredbe o viznom režimu, iz člana 1 brisan je **Vanuatu**, čime je napravljen iskorak ka daljoj harmonizaciji sa viznom politikom EU, a lista zemalja koje čine razliku u listama sa EU smanjena za jednu zemlju.

Vizna politika: Tabela usklađenosti

R.br.	Trajno	R.br.	Privremeno 1. mart – 1. novembar 2025.
1.	Azerbejdžan	1.	Kazahstan
2.	Bjelorusija	2.	Jermenija
3.	Kina	3.	Uzbekistan
4.	Kuvajt	4.	Egipat
5.	Katar	5.	Rezidenti UAE
6.	Rusija		
7.	Turska		
8.	Saudijska Arabija		
9.	Bahrein		

III Obaveze usklađivanja vizne politike (Poglavlje 24: Pravda, sloboda i bezbjednost i Reformske agende Crne Gore 2024-2027 za Instrument EU za reforme i rast)

Važan aspekt evropske integracije Crne Gore je postepeno usklađivanje vizne politike sa politikom EU. To podrazumijeva postepeno redukovanje liste zemalja čiji državljani u Crnoj Gori mogu boraviti bez vize, dok im je za ulazak u EU neophodna viza. **Usklađivanje vizne politike sa regulativom EU preduslov je za zatvaranje poglavlja 24 „Pravda, sloboda i bezbjednost“ i jedna od ključnih reformi predviđenih Reformskom agendom Crne Gore 2024-2027 za Instrument EU za reforme i rast.** Oba dokumenta predviđaju sljedeće obaveze u ovoj oblasti:

- Ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu s državama za koje EU zahtijeva vizu.
- Postizanje interoperabilnosti između sistema i baza podataka organa uključenih u postupak izdavanje viza (MVP/MUP/ANB/UP).
- Prikupljanje biometrijskih podataka pri apliciranju za vize, u skladu sa Šengenskim standardima.
- Uvođenje dodatnih sigurnosnih mjera za zaštitu Viznog informacionog sistema (VIS).

Realizacija ovih reformi planirana je u okviru 7 koraka koji treba sprovesti u periodu 2024-2027. godine, a kao dio šire reforme u oblasti vladavine prava, slobode kretanja i integracije u Šengenski prostor. Svi planirani koraci u nadležnosti Ministarstva vanjskih poslova (MVP), kao i za njih vezani rokovi, direktno su postavljeni od strane EK pred samo usvajanje RA, bez konsultacije sa MVP.

Tabela 1: Pregled svih koraka u nadležnosti MVP planiranih Reformskom agendom (RA)

R.br	Naziv koraka	Rok 2024-2027.
1.	Ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu sa državama za koje EU zahtijeva vizu (najmanje jednom državom sa početne pozicije od 11 država).	Do decembra 2024
2.	Crna Gora je postigla interoperabilnost između sistema i baza podataka koji se koriste u trenutno važećem sistemu izdavanja viza	Do decembra 2025
3.	Ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu sa državama (najmanje jednom državom) za koje EU zahtijeva vizu.	Do decembra 2025.
4.	Crna Gora, u drugoj fazi, je započela rad na prikupljanju biometrijskih podataka u skadu sa zahtjevima budućeg članstva u Šengenskoj oblasti	Do decembra 2026
5.	Ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu sa državama (najmanje jednom državom) za koje EU zahtijeva vizu.	Do decembra 2026
6.	Uvođenje dodatnih mjera sigurnosti koje su u vezi s budućim ukidanjem sporazuma o slobodnom viznom režimu u skladu sa zahtjevima EU nakon članstva (VIS je zaštićen putem firewall opreme i može se otvoriti kroz IPsec enkripcioni tunel preko mreže Ministarstva vanjskih poslova)	Do juna 2027
7.	Ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu sa državama (najmanje jednom državom) za koje EU zahtijeva vizu. (100 % usklađenost u momentu pristupanja EU)	Do decembra 2027

Iako se ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu sa državama (najmanje jednom državom godišnje) za koje EU zahtijeva vizu, percipira kao najveći izazov, u obavezi smo ukazati na dva koraka planirana RA koja su ujedno i završna mjerila pp24 "Pravda, Sloboda i bezbjednost", a koji zahtijevaju naročitu pažnju i praćenje:

- Crna Gora je postigla interoperabilnost između sistema i baza podataka koji se koriste u trenutno važećem sistemu izdavanja viza. Rok: decembar 2025;
- Crna Gora je, u drugoj fazi, započela rad na prikupljanju biometrijskih podataka u skadu sa zahtjevima budućeg članstva u Šengenskoj oblasti. Rok: decembar 2026;

Oba koraka usko su povezana za projektom reforme Viznog informacionog sistema. Podsjetićemo da je iz sredstava obezbijeđenih iz EU fondova (IPA III), Medjunarodna organizacija za migracija (IOM) za potrebe ovog ministarstva raspisao tender za izradu analize stanja sa mapom puta koja će sadržati implementacioni plan i tehničke specifikacije za reformu postojećeg VIS-a (ujedno će uključivati plan koraka po pitanju postizanja interoperabilnosti, prikupljanja biometrije, komunikacije sa eksternim partnerima, online apliciranja, e-vize i dr). Tender za angažman konsultanta je završen, a do kraja marta očekuje se i potpisivanje ugovora sa konsultantom koji

će biti angažovan na ovim poslovima. Kako je za izradu Analize potrebno najmanje šest mjeseci (moguće oktobar 2025), a da je pomenuta analiza stanja neophodna za reformu VIS-a, ali i planiranje postizanja interoperabilnost i stvaranje preduslova za prikupljanje biometrije, može se zaključiti da je rok za ove korake postavljen RA prilično izazovan za uspješnu implementaciju (decembar 2025: interoperabilnost, decembar 2026: biometrija). Zbog kompleksnosti zadatka, manjka stručnih i kadrovskih kapaciteta, ali i tehničke nespremnosti, **Ministarstvo vanjskih poslova predlaže hitno formiranje međuresorne radne grupe koju će činiti predstavnici svih organa uključenih u obradu zahtjeva za izdavanje vize (MVP/MUP/ANB/UP), a čiji bi zadatak bio da proaktivno djeluje u cilju izbjegavanja rizika od neispunjavanja obaveza iz RA.**

IV Strateški pristup postepenom usklađivanju

S obzirom na to da vizna politika ima širi uticaj na ekonomiju, bezbjednost, turizam i međunarodne odnose Crne Gore, pristup njenom usklađivanju zahtijeva pažljivo balansiranje između različitih nacionalnih interesa. Stoga je potrebno osmisliti model tranzicije ka potpunom usklađivanju vizne politike sa EU koji će minimizirati ekonomske gubitke, uz istovremeno jačanje sigurnosti i kredibiliteta Crne Gore kao buduće članice EU.

U ovom trenutku vizna politika Crne Gore se zasniva na jasnim ekonomskim parametrima i sveobuhvatnoj analizi benefita bezviznog režima sa svakom pojedinačnom državom sa kojom imamo uspostavljen bezvizni režim. U trenutnim globalnim okolnostima, a imajući u vidu značaj turizma koji čini **26% BDP-a**, kao i priliv stranih investicija, pristup novim tržištima i olakšan dolazak turista, kao i investitora ključni su za crnogorsku ekonomiju. Stoga je za Crnu Goru važno omogućavanje postepenog usklađivanja sa viznom politikom EU kako bi postupno osigurala mehanizme, odnosno alternativna rješenja koja bi omogućila lakšu tranziciju i nadomjestila potencijalne negativne posljedice po ekonomiju.

Imajući ovo u vidu, Ministarstvo vanjskih poslova započelo je rad na harmonizaciji sa viznom politikom EU i prilagođavanju šengenskim pravilima kroz više inicijativa:

1. **Postepeno smanjenje razlike u listama** između vizne politike Crne Gore i EU, uz ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu sa najmanje još jednom državom za koju EU zahtijeva vizu do kraja 2025. godine – u januaru 2025. razlika u listama smanjena za jednu zemlju, Vanuatu ;
2. **Izmjena legislative** - kroz izmjene i dopune Zakona o strancima čije usvajanje se očekuje tokom 2025. godine, a kroz koji će se obezbijediti usklađivanje sa EU standradima u postupku izdavanja viza;
3. **Angažovanje eksternog partnera**, renomirane kompanije koja će prikupljati dokumentaciju za izdavanje vize u zemljama gdje nemamo konzularnu pokrivenost. Na taj način, ukidanje vizne liberalizacije u kasnijoj fazi integracije u EU za određene zemlje ne bi negativno uticalo na crnogorsku privredu;

4. **Reformu Viznog informacionog sistema** (implementaciju vodi Međunarodna organizacija za migracije IOM), čime će se omogućiti povećanje efikasnosti pri izdavanju viza, uvesti servisi e-viza i online apliciranja, te obezbijediti tehničke pretpostavke za usklađivanje sa viznim standardima EU.
5. **Nastavak konsultacija sa EU**, u cilju pronalaženja modela postepenog usklađivanja koji neće negativno uticati na crnogorsku ekonomiju i turizam.

Dodatno, u narednom periodu **Ministarstvo unutrašnjih poslova treba da snaži kapacitete granične policije i pooštri granične kontrole**, kako bismo minimizirali mogućnost da se teritorija naše države koristi kao platforma za olakšan ulazak u EU. U tom kontekstu potrebno je naglasiti i da odluke o privremenom bezviznom režimu za državljane Uzbekistana i Egipta¹ i rezidente Ujedinjenih Arapskih Emirata² koje se primjenjuju u 2025. godini, sadrže posebne zaštitne mehanizme koji smanjuju mogućnost eventualnih zloupotreba bezviznog režima.

Naročitu pažnju zahtijevaju inicijative koje se tiču angažovanja eksternog partnera i uvođenja e-vize. Crna Gora, kao rastuća turistička destinacija, ima jasan interes da proširi dostupnost crnogorske vize i na zemlje u kojima nemamo svoja diplomatsko-konzularna predstavništva, kao i da pojednostavi i ubrza vizne procedure, kako bi privukla što veći broj turista i poslovnih posjetilaca. Uvođenje e-viza bi omogućilo jednostavniju i bržu obradu zahtjeva, smanjilo administrativne prepreke i povećalo atraktivnost zemlje za putnike iz udaljenih tržišta. Takođe, elektronski sistem koji bi se razvio sa e-vizom bi unaprijedio bezbjednost i omogućio bolju kontrolu ulazaka, što je u skladu sa praksama EU i globalnim trendovima digitalizacije.

Međutim, za uspostavljanje sistema e-vize potrebni su značajni resursi – finansijski, tehnički i kadrovski. Digitalizacija viznog procesa zahtijeva razvoj bezbjedne i efikasne IT platforme, kao i obuku kadra za njeno korišćenje. Zbog toga je ključno da se, prije donošenja odluke o uvođenju e-viza, realno procijene finansijske mogućnosti i administrativni kapaciteti. S tim u vezi, potrebno je da **Ministarstvo vanjskih poslova, u saradnji sa Ministarstvom evropskih poslova, preduzme aktivnosti u cilju identifikacije potencijalnih izvora finansiranja, uključujući fondove i programe podrške EU**. Iskustva drugih zemalja pokazala su da EU može biti ključan partner u ovakvim procesima, kako kroz tehničku pomoć, tako i kroz finansijsku podršku digitalizaciji i jačanju administrativnih kapaciteta.

Paralelno je potrebno **preduzeti aktivnosti na planu angažovanja eksternog partnera na poslovima zaprimanja zahtjeva za izdavanje crnogorske vize u zemljama u kojima Crna Gora**

¹ Ulazak u formi organizovane turističke grupe, direktnim čarter letom, onemogućen tranzit preko teritorije Crne Gore, dokaz o povratku u zemlju porijekla

² Važeća dozvola boravka u UAE najmanje tri godine u kontinuitetu prije dolaska u CG, direktni avio let. Odluka se ne odnosi na državljane Bangladeša, Avganistana, Sirije, Pakistana, Somalije i Indije, bez obzira na to da li se radi o rezidentima UAE.

nema svoje diplomatsko-konzularno predstavništvo, a što je praksa mnogih država i čime će se minimizirati negativni efekti ukidanja vizne liberalizacije u kasnijoj fazi integracije u EU.